

styrkers retsstilling i NATO-lande. Den tilsvarende overenskomst for NATO's partnerskabslande regulerer alene styrkernes retsstilling i de lande, der deltager i NATO's Partnerskab for Fred.

Spm. nr. S 1779

Til udenrigsministeren (26/1 04) af:

Søren Søndergaard (EL):

»Deler regeringen den amerikanske udenrigsministerielle rådgiver Richardt Pearls vurdering, som han gav udtryk for i tv-udsendelsen torsdag den 22. januar på DR 2, at oplysninger som dem, der er beskrevet i programmet, må give grund til så megen bekymring, at en nærmere undersøgelse må finde sted, og vil regeringen i den anledning rette henvendelse til sine allierede i »krigen mod terror« for at få foranstaltet en sådan undersøgelse?«

Svar (5/2 04)

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Systematiske overgreb på menneskerettighederne i form af massedrab, massevoldtægter, forsvindinger og summariske henrettelser anvendes af alle parter i den afghanske borgerkrig. Forskellige tiltag og overvejelser om opgør med fortiden er hidtil strandet på, at sådanne opgør meget let risikerer at underminere den i forvejen svage politiske stabilitet i landet.

Den afghanske regering og de regionale ledere erklærede sig efter offentliggørelsen af de første rapporter om massegrave parate til at overveje en undersøgelse af de formodede krigsforbrydelser i forbindelse med massegravene – de regionale ledere dog under forudsætning af, at krænkelser gennemført af talibanere også bliver taget op til undersøgelse. Ingen bestrider, at massegrave findes. Hverken de i Tv-udsendelsen viste massegrave i Dasht-e Leili, som menes at rumme tilfangetagne talibanere, der døde under containertransport fra Kunduz til Sheberghan-fængslet, eller massegravene i Jaghalkani-yi Takta Pul, hvor personer fra Hazara-minoriteten formodes at være blevet dræbt af Taliban.

Spørgsmålet om en undersøgelse har været drøftet i EU i efteråret 2002, hvor man noterede sig afghansk vilje til at se på spørgsmålet og i

den forbindelse lagde vægt på, at det er den afghanske overgangsregering og det afghanske folk, der bør bestemme, hvordan man skal håndtere fortidens krigsforbrydelser. Denne linje støttes fortsat af den danske regering.

Da EU trojkaen under ledelse af det danske formandskab besøgte Afghanistan den 11.-12. november 2002, understregede trojkaen overfor de afghanske myndigheder, at EU var villig til at støtte enhver undersøgelse af grove menneskerettighedskrænkelser i Afghanistan.

FNs særlige rapportør for udenretlige, summariske og vilkårlige henrettelser («extrajudicial, summary or arbitrary executions») har på baggrund af en mission til Afghanistan i oktober 2002 rapporteret til FN's Menneskerettighedskommission om sagen. FN's særlige rapportør anbefalede, at der skulle nedsættes en uafhængig, international undersøgelseskommission. Hendes vurdering var, at magtbalancen i Afghanistan endnu var for skrøbelig til at kunne klare en tilbunds gående efterforskning, men at undersøgelseskommissionens dokumentation af overgrebene kunne bruges til at iværksætte en diskussion af, hvorledes retsopgøret skal tackles i Afghanistan.

Såfremt det besluttes at indlede undersøgelser, vil det være en opgave for den nyoprettede uafhængige afghanske menneskerettighedskommission – der er støttet økonomisk af Danmark. En sådan opgave er fagligt vanskelig og ressourcekrævende, og det internationale samfund har derfor tilbudt sin assistance til kommissionen.

Uanset, at der endnu ikke er taget stilling til en samlet strategi for håndtering af krænkelser af menneskerettighederne under de sidste årtiers konflikter, er dette område prioriteret af den nyoprettede uafhængige afghanske menneskerettighedskommission. I første omgang har den uafhængige menneskerettighedskommission (AIHRC) valgt at fokusere på indsamling af dokumentation for menneskerettighedskrænkelser under tidligere konflikter via kommissionens 8 regionale kontorer. I en situation, hvor det er vanskeligt at beskytte vidner, har et vigtigt første skridt været at opbygge tilliden mellem AIHRC og lokalbefolkningerne i de berørte områder, således at folk tør stå frem og fortælle om deres oplevelser. AIHRC har endvidere forsøgt at kortlægge, hvad almindelige afghanere ønsker i relation til de grove menneskerettighedskrænkelser, herunder om folk ideelt set ønsker et formelt retsopgør, en sandhedskommissi-